

KLOKKEHAUG I SYKKYLVEN

KORT HISTORIKK

A. EIENDOMMEN

Klokkehaug har vært en attraktiv eiendom til alle tider, der den ligger vakkert til nær fjorden, har flott utsikt innover mot fjellene og utover til øyene og med tilhørende jordegods. Eiendommen ligger også sentralt i forhold til bebyggelsen rundt Aureosen.

Historiske kilder bekrefter dette. Ifølge lokalhistoriker Fredrik Drabløs, ble Klokkehaug første gang nevnt i historiske kilder i 1536. Da lå Norge under den danske kong Christian III, som kuttet båndene til den katolske kirken og reformerte den norske kirken.

En følge av dette var at han slo under seg kirken, Klokkehaugen og annet jordegods som hadde tilhørt kirken i det såkalte Søkvelven. Før 1536 hadde Klokkehaug med andre ord tilhørt den katolske kirken – og hvor lenge det hadde vart, vet vi ikke. Navnet Klokkehaug kommer av at kirkeklokkene var plassert her, slik at de kunne høres vidt omkring.

Ca 130 år etter var det kong Christian Kvart som hersket over Norge. Han kom etter hvert i pengeknipe, og i 1660 pantsatte han både kirken, jordegods og Klokkehaug til noen velstående bergensere. Slik kom eiendommen igjen på norske hender.

Så vet vi at Klokkehaug ble solgt 20 år seinere, til borgundpresten C. P. Hiermann. Og ca 40 år etter dette, i 1721, ble den kjøpt av en tysker. Det er en litt pussig historie som kan nevnes her. Major Carl Friedrich Röhmer hadde tilhørt den danske hæren, men da regimentet hans var i keiserlig tjeneste for Ungarn, altså utleid, skal han ha gjort en svært tapper innsats. Dette må ha blitt forkynt for danskekongen, kanskje med god betaling også fra den ungarske keiseren, siden major Röhmer, som takk fra danskekongen, ble utnevnt til sjef for det Nordre Søndmørske Kompagni.

Röhmer flyttet til Sunnmøre og valgte å slå seg ned her på Klokkehaug. Først på bygslet jord, som han siden kjøpte. Han giftet seg også med en norsk kvinne.

Röhmer skal ha bygd et stort hus med loft og ark, med fire stuer på rad og med jernkakkellovn i hver stue! – et staselig hus for en høy offiser. Dette i tillegg til driftsbygninger. Og fra denne karen fikk sykkylvingene tilført virkelig verdifull kunnskap – ikke om krigføring, men om landbruk!

I ca 1780 skrev historikeren Hans Strøm om Klokkehauggarden:

”Paa denne gaard ser man ellers de udugeligeste myre forvandlede til den skjønneste eng, og mangfoldige veiter andlagde ei alene til at bortlede det kolde vand, men og til at modtage fiskesloe (det er hoveder og indvolde af torsk og andre fiskearter) hvis fedme siden ved hjelp af vandet føres og ledes fra et sted til et andet, altsammen ved herr oberstløytnantens flid, som for et snes år siden boede her og satte gaarden med stor bekostning i den ypperste stand.”.

Röhmer og en stesønn eide Klokkehaug fram til 1757.

Kanskje som takk for innføringen i moderne jordbruk, ble en fjelltopp oppkalt etter han – nemlig Rømerhornet som vi kan se fra sentrum.

Omkring 1880 ble gården delt i tre, og det vi nå kaller Klokkehaug ble Børre Berli's eiendom gjennom giftemål med Elen Andrine Gurine Woldsdal fra Ålesund. Børre Berli kom fra Valldal og drev først kolonialhandel i Ålesund, men gikk siden over til fiskeeksport. Han blir regnet som en pioner i eksporten av iset sild til England, klippfisk til Spania, og kveite og hyse til både Tyskland og England.

B. BERLIHUSET

Børre Berli lot bygge den treetasjers patrisiervillaen, inspirert av italiensk renessanse stil, som nå står på eiendommen. Huset kalles fremdeles Berlihuset, og det har vært et særsyn i bygda fra det sto ferdig i 1896 og til nå.

Fylkesantikvar Jens Peter Ringstad skrev i 1996 bl.a. dette om bygget:

”Berlihuset representerer ein tradisjon med lystgardar for velstående byborgarar, truleg eitt av få døme på slike anlegg her på Sunnmøre. Rundt dei større byane, med eit større ”patriarcat”, hadde ein fleire døme på slike lystgardar med full gardsdrift.

Villaen på Klokkehaugen er eit særst godt døme på den rike panelarkitekturen frå andre halvdel av 1800-talet. Vi kjenner ikkje arkitekten, men har fleire døme på denne sveitsarstilen både i meir monumentale hotellbygg frå same perioden og frå meir beskjedne bustadhus på Vestlandet.

Berlihuset er særprega gjennom si representative fasadeløysing med loggia som flankerer eit høgt og sentralt frambygg. Loggiaen er framheva med bogeslag, søyler og ein rik snikkar-ornamentikk.”

Take i første og andre etasje er dekorerte med gipsroser og vakre malerier i nyrenessanse.

Takmaleriene er utført av Johan Fredrik Berg fra Ålesund (1856 -1913), som etter kunstutdanning i Oslo flyttet til København hvor han bodde og praktiserte som aktiv kunstner i noen år. Berg flyttet deretter tilbake til Ålesund hvor han utførte landskapsmalerier, fanedekorasjoner og vegg- og takmalerier i de herskapelige hjemmene til den øvre sosiale klasse, herav også den nye ”klippfiskadelen” som Børre Berli tilhørte.

Når familien Berli oppholdt seg i ”luksusgarden”, ble de oppvartet av tre stuepiker kledd i sorte kjoler med hvite forklær og rysjekappe på hodet. I tillegg hadde de egen kokke og dreng som bodde i underetasjen.

Bøker, tidsskrifter og pianonoter med bl.a. operettemusikk og andre populære melodier fra tidlig 1900-tall, som lå igjen da sapDesign overtok eiendommen, forteller om en livsstil som var ganske fremmed og imponerende for folk flest i Sykkylven på den tiden.

Da vi først besøkte huset i 1979 sto sengene oppredde i soverommene. På nattbordene sto lys i stakene og gamle fyrstikkesker lå ved siden av. Kjøkkenet var fullt utstyrt med alt som trengtes for stor selskapselighet.

I de tre stuene sto plysjmøbler, piano og det var høye krystallspeil mellom vinduene. På gesimsen i spisestuen sto en rekke hollandske ølkrus med tinnlukk. I take hang vakre lysekroner med håndblåste lyspærer. Men dessverre, etter et u-oppklart hærverk i 1986 var alt av speil, servise, lyspærer og ølkrus brutalt knust.

SapDesign startet forhandlinger med Berlifamilien om kjøp i 1979 og fikk endelig tilslag i 1986. Vi startet et omfattende restaureringsarbeid i samarbeid med fylkeskonservator og Riksantikvaren. Da dette var ferdig i 1995, flyttet Norsk Møbelfaglig Senter inn som leietakere. De arrangerte i denne tiden flere utstillinger og seminarer, som ble godt besøkt av bransjen. De ble der til 1999 og fra da av har sapDesign selv hatt sitt tilhold i Berlihuset, med god plass til kontorer, utstillinger og møter med forretningskontakter fra inn- og utland. Lokalene gir en god atmosfære til alle slags sammenkomster, og tidvis ble stuene utleid til bryllup, konfirmasjoner og andre feiringer og til mindre konserter.

I 2008 – 2010 to år ble en populær Marimekko-butikk drevet i underetasjen.

Avslutningsvis vil vi informere om at Juryen for Godt-Vern-prisen enstemmig tilrådte at styret i Fortidsminneforeninga, Sunnmøre Avdeling, skulle gi prisen til Svein Asbjørnsen, for ”framifrå godt vern og vedlikehald av Berlihuset på Klokkehaug i Sykkylven” – noe styret for foreninga gjorde ”med glede” den 8. mars 1996.

Sykkylven, 16.04.2012. Korrigert 18.06.2015.

Ingjerd Asbjørnsen
sapDesign as